

Miðvikudaginn 9. nóv. 1932.

Nr. 90/1932. **Lárus Jóhannesson** (Sjálfur)

gegn

**Lárusi Fjeldsted, f. h. Köbenhavns
Handelsbank A/S, og Ágúst Þórarins-
syni, f. h. Tang & Riis** (Th. B. Lindal).

Löglegur grundvöllur undir aðför eigi fyrir. Ómerk-
ing fógetaréttarúrskurðar og fjárnám úr gildi
felld.

Úrskurður fógetaréttar Snæfellsness- og Hnappadalssýslu 21. júní 1932: Hin umbeðna fjárnámsgjörð á að njóta framgangs.

Dómur hæstaréttar.

Firmað Tang & Riis var stofnað á öndverðu ári 1919 af fullábyrgum eigendum þess, Harald Tang og Árna Riis, báðum búsettum í Kaupmannahöfn. Það hafði aðalskrifstofu í Kaupmannahöfn, en rak verzlun og fiskveiðar í Stykkishólmi, Sandi og víðar í Snæfellsness- og Hnappadalssýslu, þar sem það og var skrásett. Firmað hafði einvörðungu eða því nær einvörðungu lánsviðskipti sín og lánstraust í Kaupmannahöfn. Á árinu 1931 var lánstraust firmans í Kaupmannahöfn þorrið, enda vantaði það þá mjög mikið á að eiga fyrir skuldum. Á síðasta fjórðungi ársins 1931 og fyrra helmingi ársins 1932 var árangurslaust reynt að komast að samningum við lánardrottna firmans um eftirgjöf á nálægt 75% skuldanna gegn greiðslu hins hlutans. Samkvæmt óvefengdri skýrslu verzlunarstjóra firmans í Stykkishólmi stofnaði hann við íslenzka lánardrottna sumarið og haustið 1931 flestar eða flestallar skuldir þær, sem áfrýjandi þessa máls er nú eigandi að og eftir beiðni eigenda firmans. Þá voru þeim og

eftir fyrirlagi þeirra, sendar íslenzkar afurðir fyrir mikið á annað hundrað þúsund krónur að innkaupsverði til Kaupmannahafnar, og lofuðu þeir að senda af andvirði þeirra afurða til greiðslu áðurnefndra skulda. En allt þetta andvirði gekk, eftir því, sem óvefengt er haldið fram af áfrýjanda, til eins einasta af lánardrottnum firmans í Kaupmannahöfn. Hinsvegar sendu eigendur firmans enga peninga til greiðslu íslenzku skuldanna, né heldur vörur eða peninga til rekstrar verzlana hár, enda var þeim lokað fyrir fullt og allt í lok febrúarmánaðar þ. á.

Eftir að áfrýjandi hafði neitað að ganga að samningatilboðum þeim, er honum sem öðrum lánardrottnum firmans, höfðu verið gjörð, fékk hann lagt löghald á fjármuni firmans í Snæfellsness- og Hnappadalssýslu til tryggingar skuldum þeim, er hann var orðinn eigandi að, svo sem nú skal greina:

I. Á húseign firmans á Bryggju í Eyrarsveit 7. maí þ. á. til tryggingar víxli að upphæð kr. 720.00, útg. 9. nóv. 1931 af áfrýjanda og samþ. til greiðslu 9. jan. 1932 af fyrirsvarsmanni verzlunar firmans í Stykkishólmi, ásamt vöxtum og kostnaði.

II. Á útistandandi skuldir og innanstokksmuni firmans í Stykkishólmi 7. maí þ. á., til tryggingar skuld við Útvegsbanka Íslands h/f, að upphæð kr. 21592.86, með vöxtum og kostnaði, og hafði krafan verið framseld áfrýjanda.

III. Á fasteignir firmans í Stykkishólmi 7. maí þ. á., svo og vörubirgðir þess þar, til tryggingar skuld við Oliuverzlun Íslands h/f, framseldri áfrýjanda, að upphæð kr. 12166,25, ásamt vöxtum og kostnaði.

IV. Á vélskipið „Hans“ 7. maí þ. á., til tryggingar víxli, að upphæð kr. 589,58, ásamt vöxtum og kostnaði.

aði, útg. af Markúsi Einarssyni og samþ. af fyrirsvvarsmanni firmans í Stykkishólmi til greiðslu 9. jan. 1932.

V. Á vélskipið „Ægir“ 7. maí þ. á., til tryggingar víxli að upphæð kr. 5000.00, ásamt vöxtum og kostnaði, útg. 10. sept. 1931 af Ágúst Þórarinssyni og samþ. af fyrirsvvarsmanni firmans í Stykkishólmi til greiðslu 10. marz þ. á.

VI. Á fasteignir firmans í Skógarnesi 7. maí þ. á. til tryggingar skuld við H. Benediktsson & Co., að upphæð kr. 1568.74, með vöxtum og kostnaði og framseldri áfrýjanda.

VII. Á útistandandi skuldir firmans á Sandi 11. maí þ. á., til tryggingar víxli, að upphæð kr. 15000.00, ásamt vöxtum og kostnaði, útg. 10. sept. 1931 af Ágúst Þórarinssyni og samþ. af fyrirsvvarsmanni firmans í Stykkishólmi til greiðslu 10. marz 1932.

VIII. Á vörubrigðir firmans á Sandi 11. maí þ. á., til tryggingar víxli, að upphæð kr. 5100,00, ásamt vöxtum og kostnaði, út. 31. dez. 1931 af Ágúst Þórarinssyni og samþ. til greiðslu 10. apríl 1932 af fyrirsvvarsmanni firmans í Stykkishólmi.

Allar voru kyrrsetningargjörðir þessar staðfestar með dómum gestaréttar Snæfellsness- og Hnappadalssýslu, uppkveðnum 28. maí þ. á. Fjárnám samkv. dómi í nr. I. var gjört 3. sept. þ. á., samkv. dómi í nr. II. 25. júní s. á., samkvæmt dómi í nr. III.—VI. 22. s. m. og samkvæmt dómi í nr. VII.—VIII. 24. s. m.

Með símskeyti 12. maí þ. á. báðu eigendur firmans skiptaráðandann í Snæfellsness- og Hnappadalssýslu um að taka eignir þess þar til gjaldþrotaskipta. Þessari beiðni var synjað með úrskurði

skiptaréttarins 14. s. m., og var úrskurður þessi staðfestur að niðurstöðu til með dómi hæstaréttar 19. okt. þ. á. Eftir að synjunarúrskurður þessi var uppkveðinn, tók hinn meðstefndi, Köbenhavns Handelsbank A/S, eftir ráðleggingu málflutningsmanna sinna hér og í Kaupmannahöfn, upp það ráð, að reyna til að fá grundvöll undir aðför í hinum kyrrsettu eignum, í því skyni að verða á undan áfrýjanda með fjárnám í þeim og ónýta með þeim hætti rétt hans yfir þeim, enda greinir aðilja ekki á um það, að eignir þessar hrökkvi ekki til að fullnægja kröfum bankans, auk heldur meir. Voru nú eigendur firmans látnir veita manni einum hér í bænum, sem allsóknunugur var högum bankans og öllum málavöxtum, umboð með samskeyti 10. júní þ. á. til þess að mæta f. h. firmans fyrir sáttanefnd Reykjavíkur og undirgangast þar, f. h. þess, greiðslu á kröfum bankans. Samtímis veitti bankinn, sem þó jafnframt lýsti yfir því, að hann mundi ekki nota rétt sinn samkvæmt væntanlegu fjárnámi til sérhagsmuna fyrir sjálfan sig. málflutningsmanni sínum hér umboð til að stefna áðurgreindum umboðsmanni firmans fyrir sáttanefnd Reykjavíkur. Sáttakæra var síðan út gefin 13. s. m., og málið tekið fyrir í sáttanefnd daginn eftir. Gerðist þar svofelld sátt, að umboðsmaður firmans skuldbindur það til þess að greiða Köbenhavns Handelsbank A/S d. kr. 150000,00 með 6% ársvöxtum frá sáttakærudegi og innheimtulaun samkvæmt taxta málflutningsmannafélags Íslands. Greiðslustaður var ákveðinn á skrifstofu firmans í Stykkishólmi og greiðsludagur var settur 2 dögum síðar, eða 16. júní þ. á. Að greiðslufresti þessum liðnum fór umboðsmaður sátthafa til Stykkis-

hólms og skilaði kl. 9 að morgni þess 20. júní beiðni um aðför samkvæmt sáttinni til tryggingar d. kr. 150000,00 með áðurnefndum vöxtum og kr. 4810 í innheimtulaun. Áfrýjandi, sem 4. s. m. hafði munnlega beiðzt aðfarar og orðið hafði nú áskynja um ráðstafanir bankans, sendi fógetanum beiðni um fjárnám samkvæmt sínum dómum, með hraðskeyti s. d., er kom til fógetans kl. 10½ þann dag. Var fógetagjörð bankans frestað eftir beiðni áfrýjanda til næsta dags, enda þótt fógetaréttur væri settur áður en beiðni hans kom til fógeta. Þann 21. s. m. mætti áfrýjandi í fógetaréttinum og mótmælti því að fjárnám bankans færi fram áður en fjárnám yrði framkvæmt samkvæmt dómum áfrýjanda. Kvað fógeti upp úrskurð um ágreininginn 21. júní þ. á. á þá leið, að fjárnám samkvæmt kröfu bankans skyldi fram fara. Var svo fjárnám gert samdægurs í öllum sömu verðmætum, sem áfrýjandi hafði látið kyrrsetja, með því að engar aðrar eignir hér á landi var raunverulega um að tefla, enda hafði firmað Tang & Riis engar ráðstafanir gert til þess, að sáttinni yrði fullnægt með öðrum hætti.

Áðurnefndum úrskurði og eftirfarandi fjárnámsgjörð hefir áfrýjandi skotið til hæstaréttar með stefnu, útg. 27. júlí þ. á., og krafizt þess:

a) Aðallega að hinn áfrýjaði úrskurður verði ómerktur og fjárnámsgjörðin samkvæmt honum verði úr gildi felld, að því, er varðar allar fjárnámsgjörðir hans samkv. dómum hans í löghaldsmálunum I—VIII. að framan.

b) Til vara, að áðurnefndur úrskurður og áðurnefnd fjárnámsgjörð verði ómerkt, að því, er varðar fjárnám hans samkvæmt dómi hans í löghaldsmálinu samkvæmt II. að framan.

Við kröfu sína staflað a) tengir áfrýjandi vara-kröfu um það, að það verði látið koma skýrt fram í dómi í máli þessu, að *allt* hið áfrýjaða fjárnám skuli standa að baki *öllum* fjárnámum hans, þeim, er í kröfuflið a) segir, og samsvarandi varakröfu tengir hann við varakröfu sína, þá er í staflað b) greinir. Svo krefst áfrýjandi málskostnaðar af hinum stefndu in solidum. Meðstefndur Lárus Fjeldsteð, f. h. Københavns Handelsbank A/S, krefst þess, að hinar áfrýjuðu fógætaréttargerðir verði báðar staðfestar, og að áfrýjandi verði dæmdur til að svara honum málskostnaði. Hið meðstefnda firma Tang & Riis hefir einungis gjört kröfu til málskostnaðar hjá áfrýjanda. Hinir stefndu hafa ekki mótmælt því, að aðalkrafa áfrýjanda (stafl. a) eða varakrafa sú, sem við hana er tengd, yrði dæmdar að efni til í máli þessu. Í máli þessu er spurning um gildi fógætagjörðar áfrýjanda samkvæmt I.—VIII. hér að framan út af fyrir sig ekki borin undir dóm, heldur einungis um gildi fógætagjörða meðstefnda, Københavns Handelsbank A/S, gagnvart áfrýjanda og þeim réttindum, sem hann telst hafa öðlast með sínum fjárnámsgjörðum. Þótt hinar áfrýjuðu fógætagjörðir yrði úr gildi felldar, er ekki sagt með því annað en að þær skuli ekki koma áfrýjanda til tjóns. Þykir því ekki ástæða til þess að vísa kröfu áfrýjanda í stafl. a) eða varakröfu við hana frá dómi.

Fyrsta ástæða áfrýjanda fyrir ómerkingarkröfu hans er sú, að sáttin frá 14. júní þ. á. sé ólögleg, meðal annars vegna þess, að hún sé raunverulega gerð til þess að fara í kringum fyrirmæli þau í lögum, er banna ráðstöfun á kyrrsettum eignum, er í bága fari við rétt löghaldshafa. Eins og sjá má á

því, sem áður er sagt, vissi sátthafinn, Köbenhavns Handelsbank A/S, að firmað var orðið ógjaldfært þegar sáttin var gjörð, að eignir þess hér, sem einungis var áformað að taka fjárnámi eftir sáttinni, höfðu verið kyrrsettar af áfrýjanda, og að eigendur firmans höfðu þegar beðizt gjaldþrotaskipta hér á þeim eignum. Vegna þessa áforms var farið óvenjulega að um sáttagjörðina alla. Samið er um varnarþing hennar hér, þótt eðlilegra hefði verið, að gera hana í Kaupmannahöfn á varnarþingi beggja aðila eða í Stykkishólmi á firmavarnarþinginu hér á landi. Frestir eru styttnir meira en venja er til. Upphæðin er hærri en svo, að nokkurt viðlit sé til þess, að áfrýjandi mundi fá hið allra minnsta af löghaldskröfum sínum greitt, ef sátt-hafi fengi rétt yfir hinum kyrrsettu eignum. Gjald-dagi er settur aðeins 2 dögum frá sáttardegi, og greiðslustaður er loks ákveðinn skrifstofa firmans í Stykkishólmi, þar sem vitað var, að eigendurnir yrðu ekki til staðar, er fjárnám skyldi fram fara, og ekkert yrði annað til að benda á en hinir kyrrsettu munir. Sáttin er ómótmælt og eins og ráða má tvímælaust af skjölum málsins, gerð í því skyni, að eigendur firmans ráðstafi óbeinlínis, en þó raunverulega hinum kyrrsettu eignum, löghaldshafa til tjóns, en öðrum til hagnaðar, enda þótt firmað ætti nokkur óbundin verðmæti í Kaupmannahöfn. Þegar á allt þetta er litið, þá verður eigi betur séð, en að eigendur firmans Tang & Riis hafi með sáttagerðinni 14. júní þ. á. verði visvitandi að fara kringum fyrirmæli þau í íslenskum lögum, er leggja bann við ráðstöfun kyrrsettra fjármuna löghaldshafa til tjóns, sbr. N. L. 1—19—17 og 5—3—33. Og þar sem sátt-hafa voru allar

þessar ástæður kunnar, þá verður því fremur að telja margnefnda sátt ólöglega gagnvart áfrýjanda, sem hafði þá fengið löghaldsgerðir sínar allar staðfestar með dómum, sem ekki hafði þá verið áfrýjað og stóðu í fullu gildi. Því gat sáttin ekki orðið löglegur grundvöllur undir aðför í hinum kyrrsettu eignum. Verður því að taka aðalkröfu áfrýjanda til greina og ómerkja hinn áfrýjaða fógeta-réttarúrskurð og fella hina áfrýjuðu fjárnámsgjörð úr gildi gagnvart áfrýjanda.

Samkvæmt þessum málsúrslitum þykir rétt að dæma stefndu in solidum til þess að greiða áfrýjanda málskostnað fyrir hæstarétti, og er hann ákveðinn kr. 1800.

Því dæmist rétt vera:

Hinn áfrýjaði fógeta-réttarúrskurður á að vera ómerkur og hin áfrýjaða fjárnámsgjörð úr gildi felld. Hinir stefndu, Lárus Fjeldsted, f. h. Köbenhavns Handelsbank A/S, og Ágúst Þórarinsson, f. h. Tang & Riis, greiði áfrýjanda, Lárusi Jóhannessyni, in solidum kr. 1800,00 í málskosnað, að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða úrskurðar hljóða svo:

Hrm. Lárus Jóhannesson hefir mótmælt, að hin umbeðna fjárnámsgjörð fái framgang.

Rétturinn getur eigi litið svo á, að firmað Tang & Riis hafi firt sig heimild til þess að gera sátt eins og þá er hér um ræðir, þótt það hafi reynt að ná samningum við lána-drottna sína um eftirgjöf á skuldum eða þótt það hafi óskað eftir því að bú þess yrði tekið til gjaldþrotaskipta hér í Stykkishólmi, en verið synjað um það. Getur að visu verið, að stjórnendur firmans hafi með sáttargerðinni gerzt

brotlegir við lög á þann hátt, að talið yrði að þeir með henni dragi um of taum þess skuldheimtumanns sem sáttin er gerð við, en samt sem áður virðist ekki ástæða til að synja um framgang gerðarinnar þar sem skuldheimtumönnum, sem telja á sig hallað með sáttargerðinni er nægilega tryggður réttur, er þeir samkv. 22. gr. gjaldþrotaskiptalaganna geta tryggt sér, að fjárnámsgerðin falli niður með því að gera firmað gjaldþrota eða eigendur þess.

Þá getur rétturinn ekki litið svo á, að skuldareigenda og skuldara hafi brostið heimild til þess að semja um að mál út af skuldinni skuli rekið í Reykjavík og lagt til sáttar þar. Það er víst, að mál út af skuldinni mátti reka í Stykkishólmi, og sýnist þá samkv. ísl. lögum engin sennileg ástæða fyrir því, að aðilar eigi geti samið um að reka þau í Reykjavík.

Þá hefir Lárus Jóhannesson hr.m. mótmælt framgangi gerðarinnar, af því hún sé eigi byrjuð á heimili eiganda og telur að hún hafi átt að byrja í Danmörku á heimili eiganda fimans Tang & Riis, en þau mótmæli verða eigi tekin til greina þar sem viðurkennt er, að firmað Tang & Riis á firmavarnarþing í Stykkishólmi, og auk þess má byrja aðför hjá því hér í Stykkishólmi þar sem það á eignir hér

Lárus Jóhannesson hefir mótmælt umboði Antons Jacobsen til þess að mæta við sáttagerðina en requirent hefir með réttarskjali nr. 5 sannað, að maður þessi hafði fullkomið umboð frá Tang & Riis til þess að gera sáttina. Getur yfirlýsing Antons Jacobsen á réttarskjali nr. 4 á engan hátt hnekkð því umboði.

Samkvæmt framansögðu getur rétturinn eigi neitað um framgang fjárnámsgjörðarinnar samkv. hinni framlögðu sáttagjörð, gjörðri fyrir sáttanefnd Reykjavíkur af mönnum, sem höfðu fullt umboð til þess að gera hana.

Þá hefir Lárus Jóhannesson krafizt þess, að fjárnám það, sem um er beðið, verði eigi gert fyrr en gert hefir verið fjárnám fyrir hann í eignum firmans Tang & Riis. sem löghald var lagt á 7. og 11. f. m. með 10 löghaldsgerðum samkv. dómum í málum til staðfestingar löghaldsgerðum, er gengu 28. f. m. Byggir hann kröfu sína á því, að hann hafi í símtali 4. þ. m. beðið fógetann um að framkvæma fjárnám eftir dómunum, en fógetinn færst undan

að gera fjárnámið þá og óskað eftir því, að fjárnámsgerðirnar yrðu ekki framkvæmdar fyrr en eftir 18. þ. m., þar sem hann, vegna embættisanna við undirbúning undir manntalsþing eigi gæti framkvæmt þau fyrr. Kveðst hann hafa fallizt á að biðja með framkvæmd fjárnámanna, en svo er hann í gærmorgun frétti, að requirentinn væri búinn að leggja fram beiðni um fjárnám, endurtekið fjárnámsbeiðni sína frá 4. þ. m. með símskeyti, rj.skj. 3.

Samkv. 3. gr. aðfararlaganna frá 4/11 1887 skal biðja skriflega um aðför, ef skuldarupphæðin fer fram úr 200 krónum. Verður því rétturinn að lita svo á, að fjárnámsbeiðni Lárusar Jóhannessonar í samtali við fógetann geti eigi talizt nægja til þess að beiðni hans skoðist fram komin fyrr en fjárnámsbeiðni requirents. Verður því eigi af þeirri ástæðu fjárnám samkv. dómum þeim, er hann hefir látið ganga á undan hinu umbeðna fjárnámi requirents.

Hinsvegar virðist hægt að skoða símskeyti hans, rj.skj. 3, sem skriflega fjárnámsbeiðni, er fullnægi kröfum 3. gr. aðfararlaganna. Er sú beiðni hans framkomin kl. 10½ í. h. mánudaginn 20. þ. m., en beiðni requirentsins kl. 9 í. h. sama dag. Ber þá að lita á það hvort hægt sé að telja að fjárnámsbeiðni requirents og Lárusar Jóhannessonar séu samtímis framkomnar og hvort því sé heimilt samkvæmt norsku laga 1—22—22 að láta fjárnám til fullnustu dómum þeim, er Lárus hefir látið fram fara, á undan fjárnámi til fullnustu sáttar þeirrar, er requirent hefir. Er það að vísu svo, að mjög stutt liður á milli framkomu fjárnámsbeiðnanna þar sem eigi er nema um 1½ klukkustundar munur á því hvenær þær koma fram. En hinsvegar var fógetarétturinn á þeim tíma búinn að taka til meðferðar kröfu requirents og byrjað að framkvæma fjárnámsgerð til fullnustu henni, þótt þeirri fjárnámsgerð eigi væri komið það langt að farið væri að leggja fjárnám á nokkrar ákveðnar eignir.

Fógetarétturinn verður að lita svo á, að fjárnámsbeiðni sú, er fram kemur eftir að byrjuð er fjárnámsgiörð eftir annari fjárnámsbeiðni, verði eigi talin þeirri samtímis fram komin. Verður því samkvæmt þessu eigi tekin til greina krafa Lárusar Jóhannessonar um að fjárnám verði gert til fullnustu dómum þeim, er hann hefir, áður en gert er fjárnám eftir sátt þeirri, er requirent hefir.

Einnig verður samkvæmt framansögðu að vísa á bug þrautavarakröfu Lárusar Jóhannessonar, enda mundi vara-
krafa hans um að hans fjárnám gangi á undan fjárnámi
requirents verða tekin til greina, ef sami skilningur væri
lagður í orðið „samtimis“ eins og hann virðist leggja þar.

Þá hefir Lárus Jóhannesson krafizt þess, að lögð væri
löggeymzla á þær eignir requirents, er hann hefir áður
lagt löghald á fyrir dómkröfum hans, áður en gert yrði
fjárnám í þeim fyrir requirent, og hefir hann til stuðn-
ings þeirri kröfu sinni bent á fyrimæli norsku laga 1—
22—24. En þegar af þeirri ástæðu, að dómum þeim, er
hann hefir á hendur requirent, hefir eigi verið áfrýjað,
verður þessi krafa hans eigi tekin til greina.

Mánudaginn 14. nóv. 1932.

Nr. 102/1932. **Lárus Jóhannesson** (Sjálfur)

gegn

Ágúst Þórarinssyni, f. h. firmans
Tang & Riis (Th. B. Lindal).

og

gagnsök

Kyrrsetningargerð talin lögum samkvæm og fjár-
námsgerð eftir staðfestingardómi, að því er snert-
ir hin kyrrsettu verðmæti.

Dómur gestaréttar Snæfellsness- og Hnappadalssýslu
28. maí 1932: Kyrrsetning sú, er gerð var í fógetarétti Snæ-
fellsness- og Hnappadalssýslu 7. þ. m. samkvæmt kröfu
stefnanda, hæstaréttarmálaflm.manns Lárusar Jóhannes-
sonar í Reykjavík í fasteignum og vörubirgðum Tang &
Riis í Stykkishólmi til tryggingar kröfu hans á hendur
firmanu Tang & Riis, framseldri honum af Öliuverzlu
Íslands h/f, að upphæð 12.166 — tólf þúsund eitt hundr-
að sextíu og sex — krónur 25 aura, staðfestist sem lög-
lega gerð og framfylgt. Jafnframt heimilast stefnanda að
gera fjárnám til uppboðssölu í hinum kyrrsettu munum